

XX-OJI JAUNŲJŲ MOKSLININKŲ
PSICHOLOGŲ KONFERENCIJA

BENDRYSTĖS VEDINI

2023 M. BALANDŽIO 28 D.

**PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ
LEIDINYS**

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

KONFERENCIJOS ORGANIZACINIS KOMITETAS

Pirmininkė:

Augustė Nomeikaitė

Nariai:

Agnietė Kairytė

Dovilė Mikučionytė

Rita Žiauberytė-Jakštienė

Studentai:

Ieva Bartašiūtė

Paulius Miškinis

Rūta Macijauskaitė

LiPSA nariai:

Rasa Jokubauskaitė

Evelina Laurynaitė

Silvija Žukaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS

Pirmininkė:

prof. habil. dr. Danutė Gailienė

Nariai:

prof. dr. Evaldas Kazlauskas

doc. dr. Sigita Girdzijauskienė

dr. Dovilė Barysė

dr. Lina Gervinskaitė-Paulaitienė

KONFERENCIJOS RĖMĖJAI

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI

INFORMACINIS RĖMĖJAS

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

<https://doi.org/10.15388/JMPK23>

ISBN 978-609-07-0845-3

Neigiamas ryšys rastas tarp užsitęsusio gedulo reakcijų stiprumo ir gautos socialinės paramos ($r = -0,262$; $p < 0,01$).

Tyrimas atskleidė, jog reikšminga dalis netektį išgyvenančių asmenų gali patirti užsitęsusio gedulo reakcijas praėjus 6 mėn. po artimojo netekties. Šios reakcijos gali reikšmingai sietis su jaučiamais depresijos ir nerimo simptomais bei psichologine gerove. Stipresnės užsitęsusio gedulo reakcijos reikšmingai siejasi su artimais santykiais su mirusiuoju, netikėta artimojo mirtimi ir socialinės paramos trūkumu.

Raktiniai žodžiai: užsitęsęs gedulas, rizikos veiksniai.

TRAUMINIŲ PATIRČIŲ, POTRAUMINIO STRESO REAKCIJŲ IR SOCIALINĖS PARAMOS SĄSAJOS PAAUGLYSTĖJE

Deimantas Zinkevičius

Vilniaus universitetas

Įvadas. Paauglių patirti trauminiai įvykiai gali turėti ilgalaikių neigiamų pasekmių, viena jų – potrauminio streso sutrikimas (PTSS). Nors daugelis paauglių yra susidūrę su trauminėmis patirtimis, visgi ne visiems iš jų pasireiškia PTSS reakcijos, todėl pagrįsta manyti, kad prieinama socialinė parama gali apsaugoti paauglius nuo PTSS sunkumų ir padėti prisitaikyti prie kasdienio funkcionavimo. Kita vertus, prieinama socialinė parama nebūtinai nurodo mažesnę vienišumą, kuris gali būti susijęs su psichosocialiniais paauglių sunkumais. Todėl šio tyrimo tikslas buvo tirti potencialiai traumuojančių įvykių paplitimą ir pobūdį paauglių imtyje, analizuoti potrauminio streso reakcijų specifiką bei jų sąsajas su suvokta socialine parama ir vienišumu. Vykiant šį tyrimą bendradarbiauta su dr. Ieva Daniūnaite bei doc. dr. Paulina Želviene, remtasi Vilniaus universiteto Psichotraumatologijos centro (PTC) vykdyto projekto „Stresas ir atsparumas paauglystėje“ duomenimis.

Metodika. Tyrime dalyvavo 200 14–18 metų ($M = 16,2$; $SD = 1,27$) paauglių iš įvairių šalies mokyklų, 134 (67,0%) merginos ir 66 (33,0%) vaikinai. Patirtoms trauminėms patirtims įvertinti buvo naudotas Vaikų ir paauglių trauminių patirčių klausimynas (CATS) (Sachser, Berliner, et al., 2017), potrauminio streso sutrikimo reakcijoms ir rizikai nustatyti naudotas Tarptautinis traumos klausimynas – vaikų ir paauglių versija (ITQ-CA) (Cloitre et al., 2018), socialinei paramai įvertinti naudota Krizių paramos skalė (Steve Joseph, Williams, & Yule, 1992), o vienišumui įvertinti pasitelkta Trijų teiginių vienišumo skalė (Hughes, Waite, Hawkley, & Cacioppo, 2004).

Rezultatai. Per pastaruosius dvejus metus bent vieną potencialiai traumuojančią įvykį patyrė 43,5 proc. paauglių, iš jų – 37,9 proc. identifikuota potrauminio streso sutrikimo rizika. Mažesnė suvokta socialinė parama siejosi su PTSS kasdienio funkcionavimo sutrikdymu, o vienišumas su PTSS reakcijomis. PTSS reakcijas reikšmingai prognozavo moteriška lytis ($OR = 2,52$, $p = 0,042$), didesnis patirtų skirtingų traumuojančių įvykių skaičius ($OR = 1,35$, $p = 0,007$) ir suvoktas vienišumas ($OR = 1,57$, $p = 0,001$). Nustatyta, kad bent vieną traumuojančią įvykį patyrę paaugliai buvo linkę rečiau apie juos liūdinančius įvykius pasikalbėti su šeimos nariais nei paaugliai, nepatyrę nei vieno traumuojančio įvykio.

Diskusija ir išvados. Gauti rezultatai leido apžvelgti paauglių traumines patirtis, PTSS reakcijų specifiką ir jų sąsajas su socialine parama. Tyrimo rezultatai leidžia kelti pagrįstas prielaidas apie socialinės paramos svarbą potrauminio streso vystymuisi bei raiškai paauglystėje.

Raktiniai žodžiai: paaugliai, trauminiai įvykiai, potrauminio streso sutrikimas, socialinė parama, vienišumas.

ATJAUTOS SAU IR STRESO SAŠAJOS TARP GYDYTOJŲ REZIDENTŲ

Silvija Žukaitė

Lietuvos sveikatos mokslų universitetas

Kokybiška sveikatos priežiūros sistema šiandienos pasaulyje yra vienas pagrindinių įrankių, padedančių visuomenei visavertiškai funkcionuoti. Vis dėlto, norint užtikrinti kokybę, svarbu rūpintis ne tik pacientų, bet ir gydytojų sveikata. Gydytojai rezidentai yra viena iš sveikatos priežiūros specialistų grupių, kurie susiduria su aukštais streso įverčiais (Pasqualucci ir kt., 2019; Singh ir kt., 2019), tačiau, tyrimų, nagrinėjančių galimus esamos situacijos sprendimus, trūksta. Atjauta sau – reliatyviai naujas reiškinys šiandien plačiai nagrinėjamas kaip alternatyvus streso įveikos būdas, galintis padėti palaikyti tinkamą psichikos sveikatą (Chahar Mahali ir kt., 2021; de Souza ir kt., 2020). Atjautos sau esmė yra pripažinti ir priimti vidinio kentėjimo patirtį (Neff, 2022). Šio tyrimo tikslas ir buvo nustatyti atjautos sau ir streso ypatumus tarp gydytojų rezidentų.

133 (105 moterys ir 28 vyrai, amžiaus vidurkis $M = 26,8$ m.) gydytojai rezidentai dalyvavo internetinėje apklausoje, sudarytoje iš 2 klausimynų – atjautos sau (SCS-26) ir depresijos, nerimo, streso klausimyno (DASS-42) – bei sociodemografinių klausimų. Atlikta dvimatė analizė lyginant atjautą sau ir stresą tiriamoje imtyje.

Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad gydytojai rezidentai yra labiau linkę taikyti atjautą sau paneigiančius (savikritiką, atsiskyrimą, susitapatinimą) ($M = 3,40$, $SD = 0,82$) nei indikuojančius (nuolankumą sau, bendražmogiškumo jausmą, dėmesingą sąmoningumą) ($M = 2,87$, $SD = 0,79$) reiškinius ($p < 0,001$); aukšta atjauta sau pasižymi terapinės krypties atstovai ($M_{dn} = 2,82$ (1,31-4,48), tačiau chirurginės ($M_{dn} = 2,74$ (2,27-3,71) ir diagnostinės ($M_{dn} = 2,06$ (1,66-3,22) krypties atstovai labiau linkę taikyti žemą atjautą sau ($p = 0,015$). Nagrinėjant streso rodiklius paaiškėjo, kad aukšto streso simptomus patiria 48,9 proc. gydytojų rezidentų. Taip pat nustatyta vidutinio stiprumo atvirkštinė koreliacija tarp streso ir atjautos sau $r = -0,656$, $p < 0,01$.

Tokie rezultatai leidžia kelti prielaidą, kad atjauta sau yra svarbus veiksnys streso valdyme tarp gydytojų rezidentų, todėl planuojant praktines intervencijas turėtų būti atsižvelgiama ir į jos teikiamą naudą.

Mokslinio darbo vadovė prof. dr. Dalia Antinienė

Raktiniai žodžiai: atjauta sau, stresas, gydytojai rezidentai.